

Luleå, 2022-02-28

Avsändare:

Swedish Lapland Visitors Board,
org.nr 769607-5758
Kyrkogatan 2,
973 32 Luleå

regionnorrboten@norrboten.se
ulrika.b.nilsson@norrboten.se
diarienummer: 00273-2021.

Remissvar – Förslag till Länstransportplan 2022–2033 för Norrbottens län

Swedish Lapland Visitors Boards prioriteringar gällande Infrastruktur:

- Färdigställ Norrbotniabanan senast 2030.
- Hastighetshöjande och kapacitetsförstärkande åtgärder på Malmbanan.
- Färdigställ länken mellan Finland och Sverige i Haparanda/Torneå.
- Nya vagnar och lok till nattåget måste prioriteras.
- Påskynda utbyggnad av publik laddinfrastruktur till elbilar.
- Kopplingen till övriga Sverige och Europa – platsen är beroende av robust och kapacitetsstark flyginfrastruktur.

Bakgrund

Swedish Lapland Visitors Board är en näringslivsorienterad organisation och samverkansplattform som företräder besöksnäringen i Norrbottens läns samtliga kommuner samt Skellefteå och Sorsele kommun i Västerbottens län. Swedish Lapland används som gemensamt destinations- och platsvarumärke i marknadsföringen av Sveriges nordligaste destination.

Swedish Lapland är ett internationellt resmål för besökare från hela världen och en av blott åtta länder i världen där du kan uppleva den arktiska och subarktiska regionen. Swedish Lapland erbjuder besöksmål som är unika i såväl Sverige som Europa och världen. Här hittar du världssensationer som Icehotel och Treehotel, men och småskalig turism, med människor och genuina möten i fokus. Vi bjuder in gäster från hela världen att dela vår arktiska vardag och vårt sätt att leva – nära, och med respekt för, naturen.

Besöksnäringens nuläge

Swedish Lapland slog rekord i antal gästnätter och omsättning under 2019 och hade då utvecklats till ett internationellt resmål med ett stort internationellt nätverk av turoperatörer som paketerar och säljer resor. Även press från hela världen kommer för att skriva om våra upplevelser och många företag investerar i nya besöksanledningar i såväl våra större städer som ute på landsbygden.

Besöksnäringen är en av norra Sveriges viktigaste näringar. 2019 sysselsatte besöksnäringen i Swedish Lapland 4 562 årsverken och bidrog till totala skatteintäkter på 741 miljoner kronor. Besöksnäringens positiva utveckling måste tas mer hänsyn till i de satsningar som görs på infrastrukturen. Utgår man från den genomsnittliga ökningen på 6 procent per år, hade omsättningen för 2020 kunnat landa på nästan 8,1 miljarder. Om inte en pandemi kommit i vägen.

Regionens utveckling och framtid

Förutom de stora investeringar som görs inom den traditionella basnäringen av bland annat LKAB och SSAB spås även besöksnäringen att öka under de kommande åren, efter att näringen har återhämtat sig från pandemin. Tidigare prognoser har talat om en ökning på 3–6 procent årligen på det globala planet¹. Regeringen pekar ut besöksnäringen som en av Sveriges basnäringar. Den är personalintensiv och erbjuder många, inte minst unga personer och personer med utländsk bakgrund, ett första steg in på arbetsmarknaden.

Besöksnäringen är en viktig kugge i utvecklingen av regionen. Region Norrbotten pekar ut besöksnäringen som en av fem näringar med stor tillväxtpotential och möjlighet att bidra till den sammantagna bilden av regionens konkurrenskraft². Med tanke på vilken stor spelare besöksnäringen är i regionens utveckling behöver det tas mer hänsyn till branschen när det kommer till utvecklingsfrågor. Det måste bli naturligt att bjuda in besöksnäringen till olika möten och samverkansplattformar för att näringen ska få chans att kunna påverka och på det sättet lättare kunna nå sin fulla potential.

Besöksnäringen medför ojämna trafikflöden under ett år beroende på säsongernas olika storlek. Men i trafikplaneringen utgår man ofta från årsmedelflöden vilket inte alltid visar det sanningsenliga behovet och de trafiktoppar som besöksnäringen tenderar att skapa på många platser. Detta behöver synliggöras tydligare.

Det är även viktigt att våra besökare räknas in i samhällsplaneringen. Swedish Lapland har ungefär 330 000 invånare medan antalet gästnätter för 2019 uppgick till över 4 miljoner. Industrisatsningarna som pågår kommer dessutom leda till ännu mer resande både inom och till regionen.

Swedish Lapland Visitors Board belyser i sin kommande besöksnäringstrategi att med tanke på alla de stora satsningarna som görs inom den tyngre industrin i norra Sverige krävs det att besöksnäringen får möjlighet att blomstra och hjälpa till med utvecklingen av platsens attraktivitet. Norra Sverige behöver fler invånare och det är lättare att locka till sig fler invånare om vi som bor här är stolta över vår plats. En plats med många besökare får bland annat en internationell atmosfär, skapar underlag för restauranger av bra kvalitet och hjälper till att bidra till en levande landsbygd³. Detta är än viktigare nu när norra Sverige behöver locka tusentals nya invånare för att klara de olika industrisatsningarna.

Helt enkelt bidrar besöksnäringen till att skapa en plats man vill bo och verka på. Detta är något som även nämns i den nationella strategin för hållbar turism och besöksnäring och där man konstaterar att besöksnäringen bidrar till att andra branscher ökar sin sysselsättning och tillväxt⁴.

Näringsdepartementet nämner att det är viktigt med en hållbar och fungerande infrastruktur i hela landet. Hela Sverige ska sitta ihop och det ska finnas bra trafiklösningar till och inom vår region⁵. Tyvärr finns inte det idag, men med till exempel Norrbottenbanan kommer det förbättras avsevärt.

¹ UNWTO, 2020-06-29: <https://www.unwto.org/tourism-covid-19>

² Strategi, Smart specialisering i Norrbotten, Region Norrbotten

³ Regional besöksnäringstrategi, www.swedishlaplandvisitorsboard.com

⁴ Strategi för hållbar turism och växande besöksnäring, Regeringskansliet

⁵ Nationell strategi för hållbar regional utveckling i hela landet 2021–2030

Besöksnäringens framtid

I den kommande besöksnäringstrategin för 2030 utpekas den nya utmanande visionen för regionens besöksnäring – att vara världens mest ansvarsfulla arktiska resmål, The Responsible Arctic Destination³. Här gäller det att inte bara ta sikte på vad vi kan göra för våra besökare. Vi ska nu även sätta fokus på vad alla besökare ska bidra med till vår regions hållbara tillväxt. Vi vill att våra besökare ska vara beredda på att ta ett större ansvar. Det vill vi samtidigt även att både besöksnäring och samhälle ska göra.

Idag finns det en aktiv medvetenhet kring den påverkan som resandet har på platser, natur och kultur, såväl positiva som negativa. Genom att reflektera över den påverkan man har tar man också ansvar för att välja så hållbara lösningar som möjligt, oavsett om det handlar om färdssätt, var man bor, hur man interagerar med lokalbefolkningen och vilka företag man stöttar.

Tillsammans bygger vi en hållbart växande besöksnäring för de kommande 100 åren genom att ta ansvar för och hitta lösningar till sociala, ekonomiska och miljömässiga utmaningar.

Målet för besöksnäringen i Swedish Lapland 2030 är; *Det är enkelt för den ansvarsfulla resenären att besöka Swedish Lapland, att göra medvetna val på plats och aktivt bidra till en hållbar lokal utveckling*³. Regeringskansliet nämner också att Sverige ska vara ett föregångsland för hållbar turism till 2030⁵. För att dessa mål ska uppnås krävs ett större samarbete med andra branscher och satsningar på infrastruktur och hållbart resande.

Sveriges infrastruktur och besöksnäringen

Norrbottnens regionala utvecklingsstrategi har pekat ut hållbara transporter och tillgänglighet som ett av regionens prioriterade områden inför 2030. Inte bara för dem som bor och verkar på platsen, utan även som en förutsättning för att besöksnäringen, en av de prioriterade näringarna, ska kunna utvecklas i rätt takt⁶. Men utmaningarna är samtidigt många.

Swedish Lapland är tillsammans med Stockholm de svenska destinationerna med störst internationell kännedom. Potentialen på internationell (och nationell) marknad är enorm – om vi är konkurrenskraftiga. Väl fungerande tillgänglighet är en avgörande faktor för hållbar besöksnäring. Besökare behöver kunna ta sig till och inom Swedish Lapland på ett effektivt och hållbart sätt.

Den ansvarsfulla resenären är en växande målgrupp som gärna vill minska sina avtryck. De internationella besökarna har höga krav på fungerande och hållbara transportlösningar vilket kräver väldigt bra samordning mellan olika trafikslag, och anslutningar. Detta gäller inte bara inom regionen utan även till närliggande destinationer såsom Finland och Norge.

Företagen inom besöksnäringen har pekat ut infrastrukturen som ett område som är nästintill avgörande för deras fortsatta utveckling, inte minst i landsbygdsområden. Enligt en enkätundersökning som gjordes 2019 och 2021 har företagen i besöksnäringen angett att det största utvecklingshindret kopplat till destinationen är transporter till och inom destinationen. Företagen poängterade också att hållbara transportlösningar är oerhört viktiga och efterfrågan på detta ökar⁷.

Järnväg

Vi anser att näringslivet, offentlig sektor med flera behöver påpeka än mer hur dåligt fungerande vår järnvägstrafik är. I dag är det tyvärr många potentiella resenärer som väljer bort tåget på grund

³ Regional besöksnäringstrategi, www.swedishlaplandvisitorsboard.com

⁵ Nationell strategi för hållbar regional utveckling i hela landet 2021–2030

⁶ Norrbottens Regionala utvecklingsstrategi 2030, Region Norrbotten

⁷ Behov och framtidsutsikter hos företagen i Swedish Lapland. WSP ADVISORY, 2021-12-03

av bristande pålitlighet. Dessutom är det ofta billigare att ta flyget eller bilen till Stockholm än att ta nattåget, vilket är tråkigt då många vill göra klimatsmarta val.

Tågtrafiken i regionen brottas med återkommande problem vad gäller betydande förseningar och stopp i trafiken, ofta med stora konsekvenser för resenären. Det är såklart inte bara resenären på tåget som drabbas utan även alla företag som är beroende av att besökarna kommer fram på utsatt tid. Kommer inte tågen fram i tid, kommer färre besökare att vilja använda tåget framöver och en negativ spiral inleds.

Det är väldigt olyckligt när driftstopp och till och med inställda tåg planeras till storhelger och semestrar. Våra företag är beroende av att tågen går när de är tänkt och att besökarna kommer fram i tid.

Det måste omgående tas ett beslut kring vilken järnvägskorridor som kommer att vara aktuell för Norrbotniabanan i Luleå kommun. I dagsläget låser osäkerheten upp mark och inga nya etableringar kan göras. För platsens besökare är det självklart att välja det östra alternativet då flyget och tåget bör vara sammankopplade för effektiva och klimatsmarta resor. Motsvarande tanke, om sömlösa resor, gäller i Kiruna, där vi vill koppla ihop den nya järnvägsstationen med flygplatsen.

Det är även viktigt för oss att gods- och persontransporter sker på ett effektivt och miljömässigt sätt för att värna om vår närmiljö. Varje dag passerar ungefär 500 lastbilar över gränsen i Haparanda–Torneå⁸, mycket av det här godset skulle kunna gå på järnväg. Våra besökare som kommer hit vill se det genuina, klimatsmarta Sverige. Det är viktigt för oss att få över lastbilstrafiken till järnväg, för säkerheten på vägarna, för vår boendemiljö och för klimatets skull. Vi anser att det är väldigt viktigt för besöksnäringens utveckling att den påbörjade sammankopplingen mellan finsk och svensk järnväg, i Haparanda–Torneå, blir av.

För att fler ska välja tåget som färdmedel krävs det att tågagnarna lever upp till resenärens förväntningar, eller helst till och med överträffar dessa. Det är alltså viktigt att de nattåg som ska ta lokalbefolkningen och besökare till och inom Swedish Lapland är attraktiva.

Den upphandling som Trafikverket så sakteliga har påbörjats måste prioriteras och avsättas medel till. Nya vagnar och lok behövs nu, därför är det viktigt att påskynda processen och att leveransdatumet av lok och vagnar tidigareläggs.

Vägar

Pandemin har skyndat på utvecklingen av både tåg- och bilresande och dessa färdmedel förväntas öka de kommande åren. Anledningarna handlar om ett mer miljövänligt resande och att man känner sig tryggare, mer flexibel att resa med bil. För Norrbottens del är vägnätets kvalitet nära sammankopplat med utvecklingsmöjligheterna inom bland annat besöksnäringen.

Region Norrbotten pekar ut tillgängligheten som en viktig parameter för samhällsutvecklingen. Norrbottens näringsliv är beroende av en robust och kapacitetsstark infrastruktur. God samordning och tillgänglighet via flyg, väl fungerande tågtrafik och hög standard på hela vägnätet behövs för att näringen och regionen fortsatt ska utvecklas⁶.

För våra besökare är det viktigt med trafiksäkra vägar, välkomnande och underhållna rastplatser och bra möjligheter att stanna vid besöksmål och utsiktspunkter längs vägarna. Våra företag är oftast lokaliserade på landsbygd och det är viktigt att vägar utanför städerna också har en hög

⁶ Norrbottens Regionala utvecklingsstrategi 2030, Region Norrbotten

⁸ https://www.barentsinfo.fi/beac/docs/JointBarentsTransport_Plan_15_06_2016_eng.pdf

standard. Ett exempel är väg 99 mellan Haparanda och Övertorneå där besöksnäringen har ökat mycket och stora investeringar har nyligen skett. Detta kommer att leda till att fler besökare väljer att ta denna väg, även cyklister, vilket kommer att skapa ett bekymmer då alla ska samsas på den smala vägen.

Det finns mycket att göra för att anpassa vägarna efter besöksnäringens önskemål, regionala turiststråk och noder behöver identifieras och utvecklas. Sverige har mycket att lära från Norge och deras fantastiska "Norwegian Scenic Routes".

I Swedish Lapland, som dessutom som enda svenska destination gränsar till två andra länder, är det inte ens alltid landsgränser som definierar turistens kollektiva transportbehov. De viktigaste resrutterna som går genom Norge, Sverige och Finland behöver identifieras och transferlösningar med möjlighet att boka och betala sin resa hela vägen oavsett land, behöver finnas. Likaså möjligheten att hyra bil i ett land och lämna i ett annat.

Det behöver också säkerställas att besöksnäringen tar kontinuerlig plats i diskussioner kring infrastruktur så att våra behov finns med tidigt i planering av såväl kollektivtrafik som sammankoppling mellan olika trafikslag.

Eftersom det kan hända mycket inom besöksnäringen inom en tioårsperiod vore det önskvärt om det fanns pengar som inte är öronmärkta. Till exempel kan nya reseanledningar skapas, såsom det nya hotellet på Luppioberget, vilket skapar behov av kollektivtrafik, busshållplatser, laddinfrastruktur med mera.

I samband med den industriella utvecklingsboomen som regionen står inför, kommer troligen en annan slags turism att öka, nämligen Technical Visits. Det innebär fördjupade studiebesök som arrangeras på kommersiella grunder. Besökarna får till exempel träffa forskare eller specialister som ger besökarna en förstklassig upplevelse bakom kulisserna.

Fossilfritt resande med bil

En viktig pusselbit i arbetet med att nå regionens och nationens klimatmål fram till 2030, är fossilfria transporter. Besöksnäringen kan vara till hjälp på den resan. Idag är delar av kollektiv- och länstrafiken fossilfri, men vad gäller övriga färdstätt för lokalbefolkning och turister finns stor utvecklingspotential på sikt.

Besöksmål är bra knutpunkter för laddinfrastrukturen då det går att erbjuda laddningsmöjligheter för besökare som kan genomföra aktiviteter eller utforska sevärdheter samtidigt som bilen laddas. Med bilismen kommer också en ökad andel av den så kallade oorganiserade turismen till vår region. Med hjälp av marknadsföring och kommunikation kan vi hjälpa dessa resenärer med information och förslag så att de kan ta ansvar och göra rätt val under resan

Efterfrågan på publik laddinfrastruktur är större än vad antalet elfordon som ägs av befolkningen visar. Detta är något som besöksnäringen är med och påverkar, via främst norska turister, där elbilar helt dominerar nybilsförsäljningen, men också via biltestindustrin i Arvidsjaur, Arjeplog och Älvsbyn med dess medföljande turism.

För att eldrivna fordon ska bli ett hållbart och konkurrenskraftigt alternativ krävs ytterligare publik laddinfrastruktur med snabbaddare, speciellt längs de stora färdstråken samt vid viktiga samhällsfunktioner och destinationer. Problemet är att marknadsmässiga krafter inte kan styra detta. Politiken behöver hjälpa till att få ett utbyggt system med laddare, annars kommer det dröja väldigt länge innan vi har laddningsmöjligheter på landsbygden.

Flyg

Swedish Lapland är ett internationellt resmål och direktflyg från internationella flygplatser och effektiva förbindelser för inrikesresor kommer att vara kritiskt för besöksnäringen i Swedish Lapland under en lång tid framöver. Flygförbindelser är också en viktig parameter för samhällsutvecklingen och destinationen är beroende av en robust och kapacitetsstark infrastruktur.

I pandemins spår ser vi dyrare biljettpreiser och sämre tillgänglighet. Samtidigt ser näringen en stor möjlighet i att etablera nya förbindelser med point-to-point-rutter från Europa, drivna av den växande naturturismen och den ökade efterfrågan på destinationens unika arktiska natur och kultur.

Om elflygplan gör det möjligt att producera passagerarplatser till ett lägre pris än traditionellt flyg uppstår också möjligheten att skapa nya flyglinjer. Detta kan leda till ny efterfrågan, nya resrutter och en möjlig överflyttning av resor från bil, tåg och buss. Norrbotten, som har ett relativt tomt luftrum och samtidigt ett flertal mindre flygplatser skulle kunna utgöra en utmärkt testarena för regionala elflygslinjer, inte minst med tanke på våra väderförhållanden.

Elflygen banar också väg för ett mer hållbart resande mellan oss och våra grannländer. Möjligheten att flyga på tvären i Norden kan påverka besöksnäringen i positiv riktning. En stor del av utvecklingen av elflyg sker inom ett brett nordiskt samarbete, och det är ytterligare något som talar för det regionala elflygets framtid.

För att lyckas med dessa nya transportsätt behöver vi gemensamt hitta en balans mellan såväl offentliga och privata projektfinansieringsmodeller som branschöverskridande affärsmodeller. Samverkan måste ske på olika nivåer i vårt län men även nationellt, internationellt och mellan olika sektorer.

Annika Fredriksson,

VD, Swedish Lapland Visitors Board